

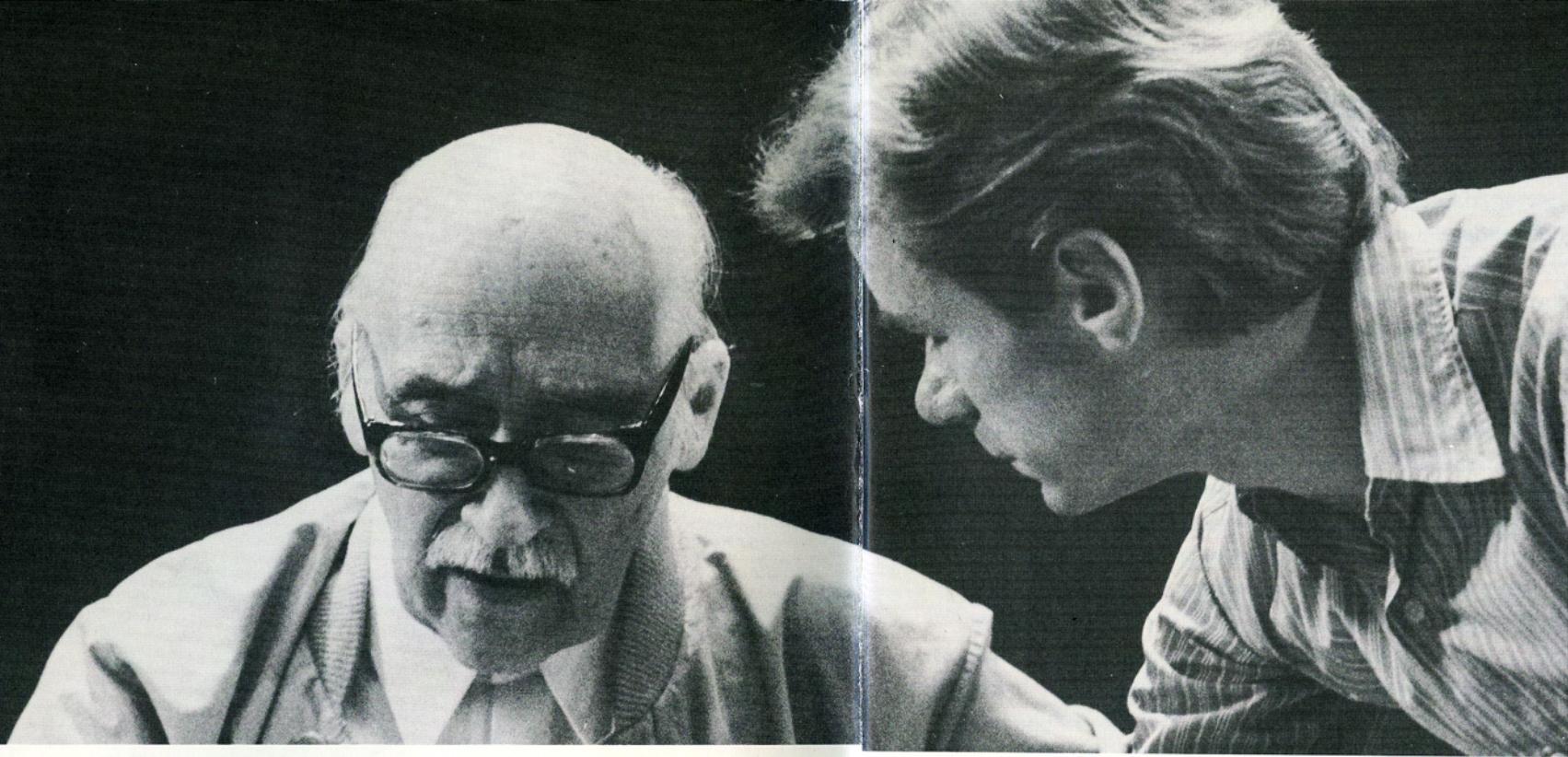
CON SPIRITO

- om Carlo Zecchi

En film af Ole Askman

STATENS FILMCENTRAL

Mit første personlige møde med en dirigent går tilbage til et sted først i 70'erne, hvor min gode veninde, pianisten Janne Savery, en formiddag ringede mig op. Hun næsten insisterede på at jeg øjeblikkeligt indfandt mig i Tivolis Koncertsal, for sammen med hende at overvære prøverne med Sjællands Symfoniorkester under ledelse af en italiensk dirigent der hed Carlo Zecchi.

Janne Savery havde nogle år forinden set min debutfilm, CAPRICCIO fra 1967 (den med betjenten, der til Tjajkovskij's Capriccio Italienne, dirigerede trafikken på Skt. Hans Torv i København), og mente altså, at her var noget som jeg måtte konfronteres med og opleve.

Hun havde gennem flere år kendt Zecchi, - været på mesterkurser hos ham i Taormina på Sicilien, på Mozarteum i Salzburg, og været solist under hans direktion ved en koncert i Italien. "Han må være et oplagt filmemne for dig", sagde hun!

I en pause blev jeg præsenteret for den gamle Maestro, og

fik lov til under de fortsatte prøver at bevæge mig rundt mellem musikerne og studere hans arbejde på nærmere hold, - og "en face".

Det blev til mange prøver de følgende dage inden koncer-ten, og med et stillkamera og en kassettebåndoptager fik jeg indsamlet det første research-materiale til filmen.

Orkesterdirigentens funktion havde for mig tidligere været lidt af et mysterium, og det på trods af at jeg gennem hele min opvækst, via betænksomme forældre, har haft et hav af pragtfulde koncertoplevelser. Men hvad var det den betydningsfulde person - dirigenten - foretog sig? Hvad var det for et slags arbejde? Hvorfor er det karakteriseret som "den mest komplicerede og vanskelige form for musikalsk udøvelse"? Bortset fra det med at slå takt, holde takten, kan man som publikum jo ikke umiddelbart vide hvad jobbet består i, når dirigenten under sit arbejde hele tiden vender ryggen til publikum?

Carlo Zecchi's inderlige forhold til den musik han arbejde-

de med, hans respekt for musikerne, "hans instrument", hans helt egenartede direktionsteknik og hans imponerende kunstneriske overblik gjorde, at jeg disse dage for næsten 20 år siden, med Zecchi ved roret for sine "kære Sjællændere" oplevede noget, der blev grundlaget for filmen CON SPIRITO.

Formen var allerede givet: Filmkameraet hovedsagelig koncentreret omkring Zecchi fra musikernes point of view, og kun undtagelsesvis på de musikere, der skulle have en direkte funktion over for ham. Indholdet blev til gennem de følgende mange år, hvor jeg, ved utallige samvær med Zecchi og hans kone pianisten Velta Vait, her i Danmark og i deres hjem i Rom, opnåede et tæt forhold, der gav mig indsigt i dirigentens arbejde generelt samt i Zecchi's opfattelser og teorier om sin egen position og sit arbejde.

Zecchi's betydning for "Sjællænderne" er velkendt, og omtalt andetsteds i dette hæfte, men *deres* betydning for ham er vel mindre kendt og det skal derfor nævnes, at da jeg på et tidligere tidspunkt spurgte "den gamle", hvilket orkester han kunne tænke sig at dirigere under de planlagte filmoptagelser, nævnte han øjeblikkeligt Sjællands Symfoniorkester - og på mit spørgsmål om, hvilken musik han ønskede at spille, foreslog han ligeså hurtigt Mozarts Divertimento i B-dur, KV 287.

Med daværende koncertmester og 1. violinist Anton Kontra som solist blev optagelserne gennemført som en 4-kamera filmproduktion i stereo under en koncert i Skt. Mikkelskirken i Slagelse i november 1979.

Nogle måneder efter var Zecchi atter i Danmark, denne gang for at dirigere en Torsdagskoncert med Danmarks Radios Symfoniorkester. Her fik jeg lejlighed til at optage Zecchi under den meget vigtige del af en dirigents arbejde, nemlig indstuderingen, prøverne, og med et orkester han ikke var "dus" med.

Til disse optagelser brugte vi et 2-kamera system. Det blev igen Mozart, Zecchi's speciale, og det var symfoni nr. 41 i C-dur KV 551 (Jupiter) og symfoni nr. 29 i A-dur KV 201. Optagelserne fandt sted i februar 1980.

Til udbygning og forståelse af Zecchi's arbejde, valgte jeg

at lade hans udtryk, resultater og teorier kommentere af henholdsvis en solist og en dirigent, to funktioner som Zecchi selv var udøver af. Anton Kontra og Ole Schmidt blev de to repræsentanter, - de kendte Carlo Zecchi personligt, kender hinanden godt og er begge store beundrere af Zecchi's kunst.

Det kan vel undre nogen, at CON SPIRITO har været så længe undervejs, og det er da heldigvis heller ikke den normale produktionstid for en film af denne her karakter, - men måske ulykkeligvis symptomatisk for filmkunstens status her i Danmark gennem de sidste 10-15 år. Og det er selvfølgelig den nødvendige økonomiske baggrund jeg her taler om. Man kan næsten sige, at CON SPIRITO er blevet til *på trods* af mangel på interesse for at støtte projektet. Uden fotografen Steen Rønnes og producenten Hanne Høybergs utrættelige opbakning, korporligt og økonomisk, ville optagelserne med Zecchi simpelthen ikke have været lavet.

Først i 1990 lykkedes det endelig at få Statens Filmcentral og Danmarks Radio til at stille midler til rådighed til filmens færdiggørelse, og det er jeg dem naturligvis meget taknemmelig for.

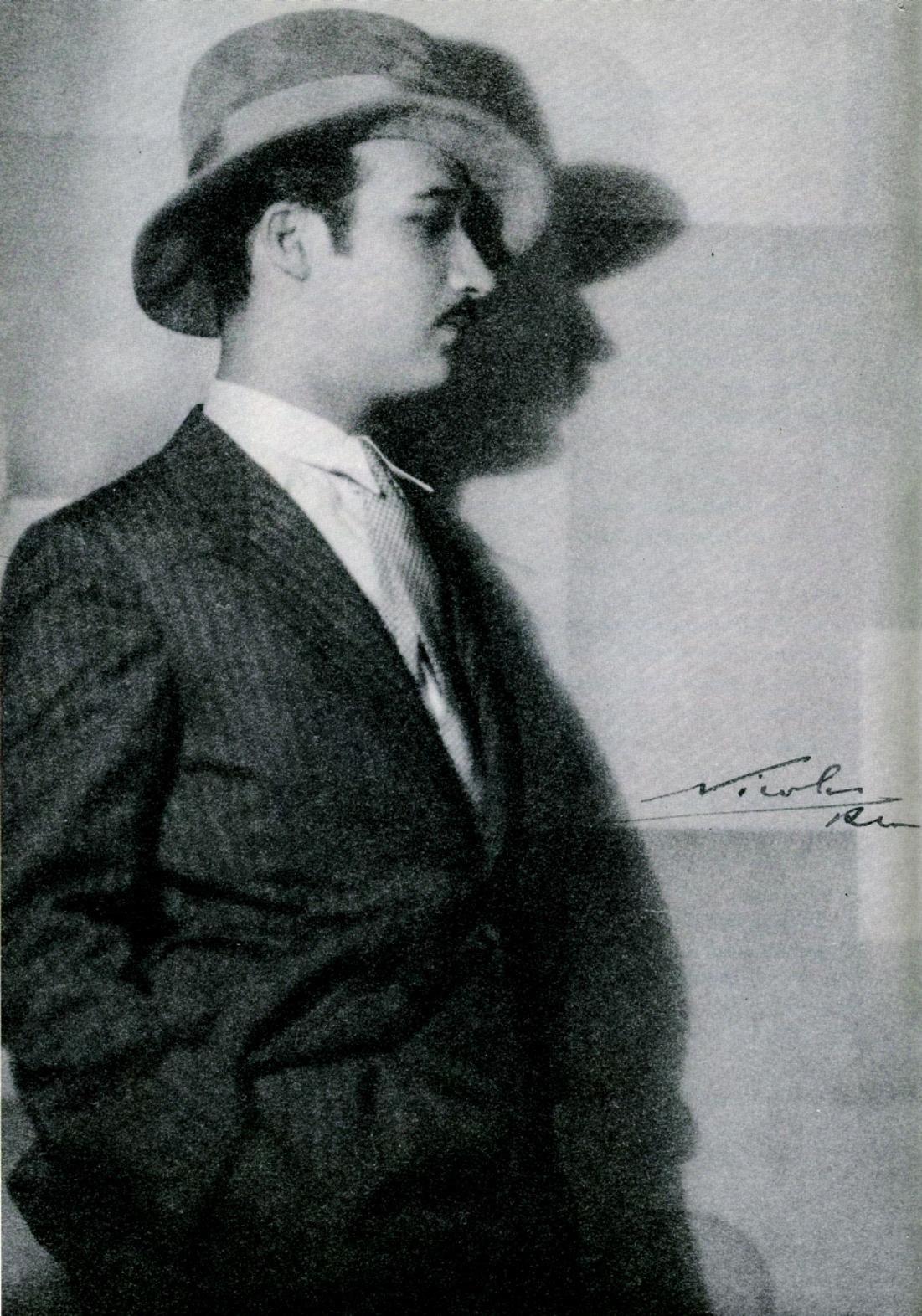
Zecchi døde i 1984, 81 år gammel, så mange af mine oprindelige ideer med filmen måtte omstruktureres for at få den helhed frem, som forhåbentligt er lykkedes nu.

Med CON SPIRITO har det været min hensigt at indkredse og fastholde en kunstnerisk arbejdsproces hos en dirigent, der som "en af de sidste store mestre" repræsenterer en tradition og et håndværk fra før vor medieeksplosive tidsalder, hvor det bliver mere og mere iøjnefaldende at kvantitet er tidens løsning, ja simpelthen foretrækkes for kvalitet.

CON SPIRITO er lavet med hensynsløs respekt for det sidste!

Ole Askman

Carlo Zecchi

Af Morten Zeuthen

Vi kan se ham for os endnu, denne orkesterdomptørernes modpol, denne lidet skræmmende mand, som mere lignede en vinbonde fra en paradisk dal end den internationale musikerskikkelse han rent faktisk var. Selv har jeg kun haft den glæde at spille under Carlo Zecchi i nogle uger, og alligevel har den tid brændt sig ind i erindringen. Ikke som en afklaret håndgribelighed, en kabale der gik op, en løst gåde, snarere som en der blev stillet! For hvad var det i grunden Carlo Zecchi gjorde. Set med en orkestermusikers øjne var det ikke nogen særlig frappant slagteknik han betjente sig af. Hans slag bar præg af at være udviklet sent i livet, havde ikke den mangfoldighed af *håndgribelige* signaler som "rigtige" dirigenter bruger. Ingen sylespids baton, ingen "pas på jeg er overalt"- attitude, eller særlig uafhængighed højre og venstre hånd imellem. Men instruktionen da, er det den man husker? Hvad var hans metode egentlig? Det kan være, at det er for lang tid siden eller at jeg var for umoden til at forstå hans budskab, men for mit vedkommende var det ikke det han rent faktisk sagde, jeg husker. Det var heller ikke et sjældent programvalg eller en imponerende fremtoning, men hvad var det så?

Det var som om Carlo Zecchi havde en helt enestående evne til at destillere al fuselolie væk fra den musik han formidlede, så kun det allervæsentligste blev tilbage. En egenskab, som forklarer, hvorfor vi musikere altid, når

samtalen drejer sig om de lykkelige minder med Zecchi, forfalder til at beskrive alt det han *ikke* gjorde eller ikke ville, måske. Tilbage var musik renset for ambitioners armsved, kompleksers klaustrofobi og andre musikalske myosser.

Nu kan denne beskrivelse af en af vores dirigenter måske forekomme noget rørstrømsk. Men man kan beskyldе orkestermusikere for meget, blot ikke for sentimentalitet. At Carlo Zecchi, dette til trods, indtager en særlig plads for os, som har spillet med ham, illustreres måske allerbedst af at optagelsen af Schuberts alenlange C-dursymfoni - med Zecchi og Sjællands Symfoniorkester - i uhandy håndkopieret spoleoptagelse gik som varmt brød i Sjællands Symfoniorkester. Efter stiltiende overenskomst blev enhver misitanke om selvovervurdering og andre amatøragtige følelser droppet, vi var mange som bare måtte have den optagelse fra den aften.

Mit eksemplar af båndet ligger i en plastikpose på et eller andet loft sammen med andre gamle minder, man ikke kan undvære, men som det heller ikke er nødvendigt at materialisere tidligt og silde. Måske på grund af deres uhåndgribelige natur, dét som alligevel ikke lader sig udtrymmende beskrive og som er så fantastisk vigtig at prøve på at huske.

Morten Zeuthen

Cellist og koncertmester i Radiosymfoniorkestret, tidligere musiker i Sjællands Symfoniorkester. Medvirker i filmen.

Det musikalske instinkts mester

Af Jørgen Falck

1979 i Berlingske Tidende:

"At tale med Carlo Zecchi er som at få lov til at kigge i en musikalsk billedbog".

Sandt nok. Den gamle, milde italiener med de spillelevende øjne og det muntert vippende overskæg repræsenterede jo et stykke Europa-historie, personligt gennemlevet, med rødder tilbage i århundredets begyndelse. Eventyr, glæder og sorger havde prentet sig i denne mand, der havde så meget at give og fortælle. Han berettede gerne om sine møder med en stribé personligheder, der hver på deres vidt forskelligartede måde prægede udviklingen op gennem århundredets første halvdel: pianisterne Ferruccio Busoni, Arthur Schnabel og Arthur Rubinstein, og diktatorerne Stalin, Hitler og Mussolini.

Særligt i årene fra 1964 til hans død i 1984 havde dansk musikliv glæde af Carlo Zecchi. Vi elskede ham som en af tidens største og varmeste musikere.

Poul Nielsen, cellist i Sjællands Symfoniorkester:

- Han var så givende som både menneske og musiker, at jeg altid glædede mig til, at han skulle komme. Han var en passioneret livskunstner; han nød det privilegium det er at få noget godt ud af det og dem, han beskæftigede sig med. Der udgik en fascinerende aura af elegance og uimodståelig musikalsk kraft fra den mand.

Wienerklassikerne fra Haydn og Mozart til Schubert og Schumann var kernen i Zecchis musikalske univers. Og

Carlo Zecchi set af Francesco Cristofoli.

Fremragende instrumentalist er ønsker at starte en karriere som dirigent mødes ofte med skepsis fra andre dirigenter og fra orkestermusikere. For en god instrumentalist bliver ikke nødvendigvis også en god dirigent, på trods af Carl Nielsens mening om, at alle gode musikere kan dirigere. Han var selv eksempel på det modsatte.

I dag har vi flere store dirigenter, der er mindst lige så store på deres oprindelige instrument: Barenboim, Rostropovich, Askenazy m.m., men for Carlo Zecchis generation var det noget usædvanligt.

Varm og opmunrende var han også i sit forhold til yngre kolleger. Dette er skrevet i taknemlig erindring om en Zecchi, der efter en "Den Flyvende Hollænder" ved Operaen i Rom kom op i kapelmesterværelset, takkede for forestillingen og sagde: Husk, De er en stor dirigent. Det er noget man kan bruge, når man som ung dirigent er fyldt med tvivl om man er god nok til en karriere som dirigent.

fremfor alt placerede han sig som en af tidens største Mozart-fortolkere. Han tilførte værkerne et væld af "nye facetter", betonet gennem de uophørlige studier af partiturerne, der højede sig op omkring ham, ligemeget hvor i verden han befandt sig. Når han dirigerede Sjællands Symfoniorkester eller Radiosymfoniorkestret i København boede han og hustruen Velta Vait i suiteen på Hotel Opera, der straks ved deres ankomst blev omdannet til et atmosfærefyldt arbejdsrum. Og i dag vidner Zecchis partiturer om hans konstante studier af musikken: Mange af partiturernes 100tusinder af noder er påtegnet hans blyants øgen efter udtryk og mening.

Hans indsigt i den klassiske musiks væsen gjorde ham også i stand til på en sjælden måde at få de lette klassikere til at leve.

1979: Jan Jacoby i Information:

"Det er sin sag at præsentere et program bestående udelukkende af Mozart-divertimenti, alenlange suiter af 200 år gammel underholdningsmusik... De færreste tør vel overhovedet gøre det i dag, og færre kan slippe godt fra det.

Men Carlo Zecchi kan.

Som han behandler denne musik er det lutter fortryllende salighed, fjerlet ynde der aldrig bliver overfladisk, sprækkende humørfyldt uden grovhed med ubesvaret og upåtrængende raffinement og smilende usentimental sødme. Ingen pointe undslipper denne mageløse musiker, og dog sætter han aldrig streg under detaljerne men bygger dem med al deres indtrængende klarhed sammen i et strømmende beåndet hele, et svøngængeragtigt afbalance ret forløb, hvor form og gestus bliver uadskillige sider af samme sag. Bevægelse, instrumental artikulation og nænsomme accentueringer formuleres med en helt overvældende nuancerigdom; og altid smelter det sammen til talende, legende musik af suveræn skønhed".

Pianisten

Carlo Zecchis sene karriere som dirigent er lige ved at få os til at glemme, at han i 1920'erne og 30'erne var en fejret pianist. Han blev født 1903 i Rom som søn af en aner-

kendt pianistinde. Hun gav ham den første klaver-undervisning, men selv yndede han at fortælle, at han bestemt ikke voksede op som vidunderbarn; snarere tværtimod.

- Faktisk begyndte jeg først at spille seriøst, da jeg var 17. Ja, på det tidspunkt havde jeg såmænd gået nogle år på konservatoriet, men sandt at sige havde jeg mest travlt med at se efter pigerne, fortalte han.

En vigtig lærer på Santa Cecilia-konservatoriet i Rom var professor Francesco Bajardi, og da der ikke var tvivl om Zecchis evner som pianist, måtte der ske noget, som for alvor kunne sætte gang i en karriere. Og det skete, da en rig amerikaner fra Philadelphia i 1923 gjorde det muligt for ham at rejse til musikkens storby Berlin. Zecchi kom til et Tyskland, hærget af inflation efter den 1. Verdenskrigs ulykker. Valutaens stilling var sådan, at han kunne leve og bo i Berlin for bare 1 dollar om ugen.

1923 i Berlin oplevede den unge, modtagelige italiener det internationale musiklivs ledende personligheder på rad og række: dirigenterne Bruno Walter, Wilhelm Furtwängler, Leo Blech, Erik Kleiber, Otto Klemperer og blandt mange andre violinisterne Jascha Heifetz, Bronislaw Hubermann, Carl Flesh, cellisten Emanuel Feuermann og pianister som Walter Gieseking og Edwin Fischer. Men fremfor alle søgte Zecchi den eftertragtede lærer, pianisten og komponisten Ferruccio Busoni (1866-1924). Om deres første møde fortalte Zecchi i et interview med Politiken:

- Jeg kom til Berlin som en ukultiveret ung mand fra Rom, og jeg opsøgte straks den berømte Busoni. Siden 1920 havde han undervist på Musikhøjskolen i Berlin, og musikfolk fra hele verden opsøgte ham. Så han nægtede at have tid til at tage sig af mig, men jeg tryglede ham...

"Hvad spiller De af Bach?" spurgte han. Jeg nævnte er par præcludier og fugaer...

"Er det alt? - i så fald er det forfærdende... åh disse italiener!" udbrød Busoni, skønt hans egen far var en af dem (mens moderen var af tysk slægt).

- Til den følgende lektion, der varede tre-fire timer, mødte jeg op med de seks første af Bachs Goldberg-variationer. Busoni stod og fulgte mig bag ryggen, og det gik jo: Vist

blev Busoni min lærer. Det var som Europa åbnede sig.

Tiden med Busoni blev rig men kort. Busonis død året efter tvang Carlo Zecchi til at forlade Berlin. Han valgte Paris som karrierens næste station.

1924 ville han præsentere sig for den franske hovedstads publikum og musikliv ved en koncert, men hvad hans franske arrangører havde glemt at oplyse ham om, var at en anden pianist, hvis navn skulle indprente sig stærkt på musikkens verdenskort - Vladimir Horowitz - samtidig spillede sin debutkoncert i Salle Gaveau.

Til Zecchis store irritation samlede Horowitz fuldt hus, mens han, Carlo Zecchi, måtte lide den tort kun at trække en tilhørerskare på 11 mennesker!

Carlo Zecchi set af Zubin Mehta.

"Mesteren Carlo Zecchi er én af de store musikere, jeg har været heldig at møde i mine ungdomsår.

Han har haft afgørende indflydelse på min musikalske udvikling. Det var ham, der gav mig den første, lysende forståelse af det univers af tegn og betydninger, man træder ind i, når man stiller sig foran et orkester.«

Guruen Arthur Schnabel

Men Zecchi skulle vise dem... Publikum opdagede ham; flere værdifulde venskaber blev indgået, og han kom i kontakt med en af vort århundredes betydeligste pianister, østrigeren Arthur Schnabel (1882-1951). Schnabel var berømt som både pædagog og fortolker af wienerklassikerne, især Beethoven, som han spillede med en sjælden poetisk indlevelse, der får mange mennesker til at opsigte Schnabel på grammofonplade den dag i dag. Schnabel var også komponist, og han blev for Zecchi lærer i ordets dybeste betydning: Han lod sin elev forstå baggrunden for den klassiske musiks kolossale kunstneriske udtrykskraft, og betingelserne for at videregive, tolke og formidle genial kunst ægte og troværdigt. Zecchi fik forståelsen af, at den klassiske musik er det måske aller rigeste område, europæisk kultur har skabt.

Schnabel tog Zecchi med tilbage til Berlin. Og dagligt fulgte Zecchi sin sjældne lærers forelæsninger. Hvad han tilegnede sig af indsigt og viden i studierne af Schubert, Schumann, Beethoven, Bach, Mozart og Haydn fik betydning for ham livet igennem — også da han efter den 2. Verdenskrig skifte rolle og blev dirigent. - Schnabel var jøde, og indtil nazisterne fordrev ham, var han Zecchis kunstneriske guru.

Koncert for Stalin

Zecchis internationale karriere var nu for alvor en realitet. Han havde udviklet sig til en pianist, man ville høre — også russerne og den sovjetiske statsleder Josef Stalin: 1928 i Moskva var Zecchi solist med et specielt russisk symfoniorkester, Persymphans, der som et demokratisk forsøg gjorde en dyd af at spille uden dirigent. Koncertens mest prominente tilhører var Josef Stalin.

- Han virkede umiddelbart som en udpræget bonde, fastslog Zecchi sidenhen. Og dog vidste Stalin mere om Mozart, end Zecchi var klar over.

Direkte henvendt til Zecchi spurgte Stalin, hvad han ville spille.

- Klaverkonerten Köchel nummer 467, svarede Zecchi den magtfulde mand. (Det er den berømte Nr 21 i C-dur, som en svensk film 50 år efter skulle give titlen "Elvira Madigan"). Til Zecchis forbløffelse gav Stalin sig straks til at nynne et af koncertens temaer...

Koncerter for Hitler og Mussolini

Oplevelsen med Stalin blev dog ikke enestående af sin art. Zecchi levede og arbejdede jo i sin tid med alt, hvad det indebar at blive berømt. Han fik også den tvivlsomme ære at spille for Adolf Hitler og sit eget lands Benito Mussolini. Herom fortalte han 1979 til Berlingske Tidende:

- Man siger i Tyskland, at "Böse Menschen machen nicht Musik" — musik og onde mennesker hører ikke sammen. Jamen, kan De i dag forklare, hvordan tre så åbenbart kunstnerisk interesserede og begavede mennesker skulle begå så grusomme ting, som tilfældet jo blev? Nej, simpelt hen nej! Jeg har intet svar at give Dem. Kun chokket over, hvad der skete med verden med de tre ved roret sidder tilbage i mig.

Til Sydamerika og USA

Nogle år tidligere, i 1929, rejste Zecchi på turné til Sydamerika. Den vigtigste koncert på turen foregik i Sydamerikas mest berømte operahus, Teatro Colon i Buenos Aires.

Han var da en elegant ung mand på 26 og havde fremtiden for sig. Efter at have begejstret publikum med Paganinis Etuder holdt han pause i sin garderobe. Og en mand kom stormende ind i garderoben og fyrede følgende replik af: "Mester, mester, havde jeg bare Deres hænder...!" Manden var Arthur Rubinstein, den berømte polske pianist, der vidste at værdsætte, hvad han hørte hos Zecchi. De to blev gode venner, og et mønster i Zecchis liv begyndte at tegne sig: Hans elskelige væsen, respekt og sans for kultur gjorde ham til ligemand og en yndet samarbejdspartner for en række musikalske hovednavne i århundredet. De nød at spille sammen med Zecchi — også senere, da han ændrede retning i karrieren og blev dirigent.

1931 gjorde han sin flyvende entré i USA om bord i en tysk Zeppelin. Anledningen var som så meget andet i

hans liv utraditionel:

I Berlin havde fabrikanten af det fornemme tyske Bechstein-flygel fået øje på Zecchi, og nu ville man have ham til at introducere Bechstein-flyglet i USA. Formålet var indlysende: Tyskerne håbede at udkonkurrere amerikanernes eget hæderkronede Steinway (skabt af den tysk født fabrikant Heinrich Steinweg).

Zecchi fulgte Bechstein-flyglet til USA i Zeppelineren og gav koncerter på det pragteksemplar af instrumentet, han havde med i luftskibet. Denne flyvende reklame for det tyske flygel forførte også mange amerikanere. Faktisk var navnet Bechstein ved at slå an i USA, men så brød den 2. Verdenskrig ud, og ingen amerikanere ville længere røre det tyske instrument.

Fandt sin kone

Årene op til krigen var Zecchis storhedstid som pianist. Tilbage fra USA drog han ud på en omfattende Europa-tur-né, som også førte ham østpå.

1935 spillede han i Riga, Letland, og dér traf han sin til-komme, den lettiske pianistinde Velta Vait. De giftede sig i Norditalien ved Como-søen. Og æresgæst ved bryllupsfe-sten var Zecchis kunstneriske guru, Arthur Schnabel.

Tvunget af nazisterne havde han forladt Tyskland, og nu boede han i en villa i Tremezzo.

Som det også fremgår af filmen, kom Velta Vait og Carlo Zecchi til at betyde meget for hinanden — han så meget for hende, at hun opgav sin egen karriere for helt at kunne leve for ham.

Dirigenten

1939 kom den 2. Verdenskrig og vendte op og ned på al ting. Carlo Zecchi og Velta Vait boede i Rom, og dér synes to forhold at have fået Zecchi til at nedtone klaverspillet til fordel for et nyt liv som dirigent. Den mest farverige del af historien tilskrives en alvorlig bilulykke, hvor Zecchi bl.a. beskadigede sin ene hånd så meget, at han ikke kunne spille i flere år.

Hans ven og manager i København, Gösta Schwarck, for-

taller at Zecchi var forsikret mod sådan en ulykke. Og forsikringsselskabet udbetalte ham en formue, som gjorde ham i stand til at klare sig bedre end godt. F.eks. købte han og Velta Vait en stor, smuk villa nede i Napoli.

Der var bare en afgørende betingelse knyttet til udbetalingen af forsikringspengene: Carlo Zecchi måtte ikke længere optræde som solopianist.

Om den anden del af historien fortalte han i 1977 til Politiken:

- Jeg følte mig efterhånden indespærret som pianist. Jeg følte, at jeg på en eller anden måde ikke formåede at blive bedre eller komme videre. Og en kunstner må altid gå dybere, ellers bliver han gal. Så jeg kastede mig over partiturene af musikkens klassikere og studerede for mig selv i en periode på tre år. Og jeg lurede de dirigenter, jeg kendte, kunsten af. Efterhånden, støt og langsomt, tegnede en ny karriere sig for mig. Men klaveret svigtede jeg ikke: Gennem 25 år har jeg spillet kammermusik med min for nylig afdøde ven, cellisten Enrico Mainardi. Og gennem mange, mange år har jeg haft klaver-elever hver sommer i Salzburg.

Det indre arbejde

Velta Vait ansپoredede og opmuntrede sin mand, når han tvivlede på mulighederne i sit nye forehavende. Hun spøredes ham ind på et område af livet, der altid havde optaget hende: Metafysiske studier af "det indre arbejde".

Zecchi begyndte at dirigere på privat grund hjemme i Italien, hvor han samlede gode musiker-vänner som orkester. De arrangerede 1800-års-koncerter og skabte med Mozart som centrum atmosfærefyldte begivenheder, der efterhånden fik Zecchi til at vove sig ud som dirigent i det internationale musikliv.

Gennem sin bror, som boede i det neutrale Schweiz, fik han kontakt med direktøren for konservatoriet i Basel, Hans Munch, der gerne ville have Zecchi hos sig. Og i 1940 ankom Zecchi og hans kone til Basel, hvor han fortsatte dirigent-studierne under spartanske forhold, men hvad der også havde stor betydning: på afstand af nazister

Carlo Zecchi set af Daniel Barenboim.

"Carlo Zecchi er én af de mest betydningsfulde repræsentanter for det italienske bidrag til fortolkningen af Busonis linje. Det, der er så slænde ved hans musikalske karakter, er syntesen mellem den italienske følsomhed og den germanske nøjagtighed i forståelsen af musikken."

og fascister.

I 1941 kunne han i Basel dirigere den koncert, han selv betragter som sin egentlige debut som dirigent, og den blev ovenud godt modtaget af såvel publikum som presse. Basler Nachrichten skrev bl.a.:

"Den musikalske verden har mistet en stor pianist, men har til gengæld fået en excellent dirigent, som vi vil høre mere til i fremtiden." Og det gjorde man.

Årene efter krigen fulgte koncerterne med London Filharmonikerne, Concertgebouw-orkestret, Amsterdam, Leningrad Filharmonikerne, orkestre i Japan og Australien, men fremfor alt i Østrig, der hædrede ham med en kulturpris, holdt han af at arbejde. Han dirigerede landets fornemme Wiener-filharmonikere, og han underviste hvert år ved sine mesterkurser i Salzburg, hvor en ung pianist som Daniel Barenboim var en af hans elever.

Fra sit virke som pianist vidste han, hvad et godt orkesterakkompagnement betyder for en solist, og mange af hans venner fra før-krigsårene — store solister som pianisterne Arthur Rubinstein og Nikita Magaloff og violinisten Nathan Milstein — nød at have Carlo Zecchi ved deres side på dirigentpodiet.

I Danmark skabte han begivenheder med solister som sin gode ven, cellisten Enrico Mainardi, Isaac Stern, Jakob Gimpel, Itzhak Perlman, den kun 20-årige Shlomo Mintz, og hjemlige solister som Anton Kontra og Assia Zlatkowa.

Carlo Zecchi og Danmark

Det var den tysk-danske impresario Gösta Schwarck, der introducerede Carlo Zecchi i Danmark, hvor han også, 20 år efter, dirigerede sit livs sidste koncert. Gösta Schwarck fortæller:

- Jeg havde lært Carlo Zecchi at kende fra hans fine kammerkoncerter med Enrico Mainardi. Samtidig var jeg ovre i Horsens begyndt at lægge stenene til et "Salzburg-festspil" i Danmark. Store navne som Emil Gilels og Walter Klien skaffede jeg til Horsens. Og en berømt sanger som Hans Hotter sang første gang i Danmark i Horsens.

"Hvor ligger dette Horsens egentlig?" spurgte Hotter mig

noget undrende, da jeg modtog ham i Københavns Lufthavn, hvortil han ankom direkte fra "Nibelungens Ring" på Covent Garden i London. "Har det noget med heste at gøre?" Og det havde Horsens jo, så sandt som at byen i gamle dage var et hestemarked.

- Men byen kunne også byde på et nyt, ung kammerorkester, der spillede under ledelse af en violinist ved navn Konstantin Hansen; han var til daglig ekspeditent hos Fona i Vejle, men brændte for musikken. - Efter at have arrangeret nogle koncerter med dette orkester, sagde jeg til Carlo Zecchi: Nu skal du og Mainardi over til det nye danske kammerorkester og forgylde en aften med en gruppe entusiastiske musikere, der spiller som gælder det livet.

- Og den altid legende Zecchi var straks med på idéen: "Wunderbar, das machen wir!"

Og sådan blev det. Schwarck satsede på en måde, ingen andre vovede at drømme om. Og sandelig om ikke også han fik Zecchi til at dirigere Horsens Kammerorkester dagen efter ved en koncert i Odd-Fellow Palæet i København.

Musikkritikere som Politikens Robert Naur og Informations Hansgeorg Lenz anså Gösta Schwarck for at være gal: "Du kan ikke sætte to verdenskunstnere sammen med en flok bønder fra Horsens. Det er umuligt", lod de Schwarck vide inden konerten begyndte i Palæet. Men næppe havde Zecchi fralokket de jyske musikere de første toner, før salen gløddede af fortryllelse.

Zecchi dirigerede Mozart og Haydn, og Mainardi var solist i Haydns Cellokoncert i D-dur. Og såvel Naur, Lenz som alle andre tilstedevarende den aften i Palæet var begejstret.

1964, Hansgeorg Lenz i Information:

"Man må helt tilbage til de uforglemelige Kapelkoncerter med Edwin Fischer som dirigent for at kunne huske et så fintfølende og frodigt Haydn- og Mozartspil som det, Carlo Zecchi i går etablerede med de jyske musikanter", anmeldte Lenz.

Også Zecchi var begejstret over det mirakel, han selv hav-

de skabt:

"Noch einmal, Gösta: Vi må gøre det igen!", sagde han.
"Nej, Carlo, aldrig igen", svarede Gösta Schwarck: "Sådan noget gør man kun én gang..."

De to koncerter opmunstrede stærkt Carlo Zecchi i hans dirigent-karriere. Og årene efter udviklede det frodige samarbejde med Sjællands Symfoniorkester, som han dirigerede oftest herhjemme, de øvrige landsdelsorkestre og Radiosymfoniorkestret sig.

Zecchis sidste koncert

I 1984 dirigerede han sit livs sidste koncert. Skæbnen ville, at det blev Danmark, der sidst hørte ham en smuk juliaften i Tivolis Koncertsal. 81 år gammel dirigerede han Tivolis (Sjællands) Symfoniorkester. På programmet stod Mozarts Haffner-serenade med koncertmester Anton Kontra som solist og Schuberts 5. Symfoni.

I virkeligheden var Carlo Zecchi en syg mand den aften i Tivoli, selv om hans menneskelige lune og musikalsk hypnotiske kraft usvækket levede i ham endnu.

Selv var han lykkelig over endnu en succes i København. Musikken styrkede ham. Efter en varm afsked med sine danske værter rejste han videre til Salzburg for at tage fat på sin årlige mesterklasse. Men dagen efter ringede Velta Vait Gösta Schwarck op med følgende sørgelige meddelelse:

"Lieber Gösta, Carlonchen ist nicht mehr..."

Carlo Zecchi var død. Og med ham døde en af de sidste repræsentanter for den gamle kulturepoke. Han var en mand og en kunstner af en egen dej støbning og indre kraft, der havde overlevet stærke kriser både inde- og udefra, fordi han turde give os sig selv fuldt ud, fuld af tro på meningen med det han gjorde. En personlighed, der ganske enkelt udtrykte sin gernings grundlag sådan:

- Jeg trives blandt mennesker, hvor det musikalske instinkt er til stede.

Carlo Zecchis plader

Som dirigent:

Beethoven: 4. Klaverkoncert. Solist: Clara Haskil. London Philharmonic Orchestra. Decca.

Berlioz: Symphonie fantastique. Prag Filharmonikerne. Artia, Prag.

Brahms: Serenade i A-dur, op. 16 for orkester. Concertgebouworkestret, Amsterdam. Philips.

Cherubini: Symfoni i D-dur. Wiener Symfonikerne. Philips.

Corelli: Concerto Grosso i D-dur. Wiener Symfonikerne. Cetra Soria, New York.

Geminiani: Concerto Grosso i g-mol. Wiener Symfonikerne. Cetra Soria.

Haydn: Symfoni nr. 100 "Militær". Concertgebouw-orkestret, Amsterdam. Philips.

Pizzetti: "Pisanella", symfonisk suite. London Philharmonic Orchestra. Decca.

Rossini: La Scala di Seta. London Philharmonic Orchestra. Decca.

Schubert: Symfoni nr. 5 og 7 (?). Wiener Symfonikerne. Philips.

Schumann: 3. Symfoni "Den Rhinske". Concertgebouworkestret, Amsterdam. Philips.

Som pianist:

Bach: Preludie og Fuga. Westminster, New York.

Bach: Brandenburg-koncert nr. 5. Cetra Soria.

Beethoven: Samtlige sonater for cello og klaver med Enrico Mainardi, cello. Deutsche Grammophon.

Beethoven: 1. og 3. Sonate for cello og klaver med M. Perenyi, cello. Decca.

Chopin: Mazurkaer. Westminster, New York.

Chopin: Etuder.- Barcarole.- Berceuse. Cetra Soria.

Debussy: Poissons d'or. Cetra Soria.

Liszt: Paganini-etuder. Cetra Soria.

Mozart: Sonate i D-dur. Westminster.

Ravel: Alborada. Cetra Soria.

Scarlatti: Sonate. Westminster.

Schumann: Kinderszenen, op. 15. RCA.

Schumann: Jugendalbum, op. 18. RCA.

CON SPIRITO

- en film om Carlo Zecchi

Danmark, 1991. 16mm, 40 min. Videoudgave i stereo/surround!

En film af Ole Askman.

Med Ole Schmidt, Anton Kontra, Sjællands Symfoniorkester og Danmarks Radios Symfoniorkester.

Fotografer: Steen Rønne, Peter Klitgaard og Ole Askman.

Tonemestre: Troels Orland, Preben Mortensen og Peter Engleson.

Klippere: Ole Askman og Steen Rønne.

Ikonografi: Steen Rønne og Ole Askman.

Produktionsledere: Hanne Høyberg, Karsten Grønborg og Cæcilie Nordgreen.

Producer: Knud Hauge.

Stills: Steen Rønne, Hanne Høyberg, Martin Rønne, Christoffer Askman

Tak til Velta Vait Zecchi, Dr. Antonio Latanza, Hanne Høyberg Film, Gangstedfonden, Danmarks Radios Symfoniorkester og Sjællands Symfoniorkester.

Produceret med støtte fra Statens Filmcentral og Danmarks Radio.

Producent: Ophelia Film & Video.

Udlejning: Statens Filmcentral.

Musik: Mozart: Divertimento i B-dur KV 287, Divertimento i D-dur KV 334, Symfoni nr. 41 i C-dur KV 551, Symfoni nr. 29 i A-dur KV 201. Schumann: Träumerei, Kinderszenen Op. 15.

Foto øverst på siden: f.v. Anton Kontra, Steen Rønne, Ole Askman og Ole Schmidt.

Udgivet af SFC, 1991.

Layout: Kjeld Brandt.

Tryk: Haugaard Grafisk.

24

H₂ \$

sf = 10 (2+2+2+4) ** 8*

D VI

H₂ C

H₂ \$

(Repen from 9)

SOLO *E* *TUTTI*

6 bars to E

flatfile

10 B

H₂ \$

d *SOLO* *b*

molto dim *legg* *dim* *c* *d* *a*

6 2 6 3 4 6 1 5 6 6 7 only 7 bars solo